

Sammanfattning

Utredningen har haft till uppdrag att göra en total översyn av den nu gällande alkohollagen (1994:1738). I direktiven anges vissa frågor som särskilt skulle uppmärksammas. I förslaget har lagen omarbetats från redaktionell och språklig synpunkt. Åtskilliga bestämmelser har emellertid behållits oförändrade i sak. I det följande redogörs för lagens uppställning samt de huvudsakliga förändringar som föreslås i förhållande till nu gällande rätt.

Definitioner av alkoholdrycker återfinns i 1 kap. Definitionerna har betydelse främst för meddelande av tillverknings- och serveringstillstånd. I syfte att i någon mån anpassa reglerna till lagen (1994:1564) om alkoholskatt samt för att åstadkomma en viss förenkling föreslås att beteckningen vin reserveras för alkoholdrycker som har framställts genom jäsning av druvor eller druvsaft. Vad som sägs om vin ska emellertid gälla även andra alkoholdrycker utom öl och starköl under förutsättning att alkoholvolymen uppgår till högst 22 procent. Drycker med högre alkoholhalt betecknas som spritdrycker. Den praktiska skillnaden i förhållande till vad som nu gäller är obetydlig.

Tillverkning behandlas i 2 kap. Beträffande vad som gäller för sådan föreslås inga andra ändringar än att vid tillämpning av sanktionssystemet varning ska vara ett förstahandsalternativ. I allvarligare fall får dock återkallelse ske utan föregående varning.

Allmänna bestämmelser för försäljning och utlämnande av alkoholdrycker finns i 3 kap. Här föreslås att kommersiell förmedling av försäljning av starköl, vin och spritdrycker ska bli förbjudet. Bakgrunden är att det, sedan det blev tillåtet för privatpersoner att föra in sådana drycker för privat konsumtion genom yrkesmässig befordran eller annan oberoende mellanhand, på marknaden har uppträtt aktörer som i vinstsyfte förmedlar eller planerar alkoholförsäljning från lager utomlands och vars verksamhet i längden kan utgöra ett hot mot detaljhandelsmonopolet. Förbudet ska dock

inte gälla transporter. Överträdelse ska kunna bestraffas som olovligt anskaffande av alkoholdrycker.

Beträffande de i lagen uppställda åldersgränserna för utlämnande av alkohol till ungdomar har ett förtydligande gjorts så att det klart framgår att det som huvudregel är förbjudet att bjuda en underårig på alkoholdryck, men att detta kan vara tillåtet under förutsättning att det står klart att det inte kan vara till skada i den aktuella situationen.

Partihandel och införsel regleras i 4 kap. Regler om s.k. privatinförsel som sker genom yrkesmässig befordran eller annan oberoende mellanhand har behandlats i utredningens delbetänkande, SOU 2007:113.

Detaljhandel regleras i 5 kap. och behandlas i en allmänna motiveringen under avsnitt 8 främst beträffande frågan om s.k. gårdsförsäljning, dvs. försäljning av starköl, vin och spritdrycker direkt från tillverkaren till konsumenter. Det framläggs inte något förslag om att sådan försäljning ska tillåtas. Grunden för detta ställningstagande är att det skulle strida mot EG-rätten att tillåta detaljhandel vid sidan av detaljhandelsmonopolet, som är en av hörnstenarna i den svenska restriktiva alkoholpolitiken och vars existens inte ska ifrågasättas.

För detaljhandel med s.k. folköl föreslås smärre förändringar. Det ställs i lagtexten ett uttryckligt krav på att personalen ska ha nödvändiga kunskaper om alkohollagstiftningen, detta främst för att få ålderskontrollen att fungera bättre. Liksom hittills ska anmälan ske till kommunen när ölförsäljning påbörjas, men det införs en sanktion, böter, om denna skyldighet inte fullgörs.

Marknadsföringsreglerna har fått ett eget kapitel, kap. 6. Utvecklingen av främst reklam på Internet har föranlett vissa ändringsförslag. De bestämmelser som gäller vad framställning i bild får innehålla har utvidgats till att gälla annonsering även i andra medier än periodiska skrifter. Vidare har, med hänsyn till att dagstidningarna numera som regel kommer ut i tabloidformat, den högsta tillåtna annonsstorleken i periodiska skrifter reduceras till 950 spaltmillimeter.

Serveringstillstånd och andra frågor som rör servering är det mest omfattande avsnittet i betänkandet och det som innehåller flest förslag till förändring. Förutom några allmänna bestämmelser som är gemensamma för olika tillstånd har de samlats i ett kapitel, 7 kap.

Tillstånd att servera starköl, vin och spritdrycker ska liksom hittills meddelas av kommunen. Som en nyhet föreslås att cateringföretag som bedriver verksamhet för servering i slutna sällskap ska kunna få stadigvarande tillstånd.

Det ska bli obligatoriskt för kommunerna att utfärda riktlinjer som tydligt anger vad som gäller beträffande serveringstillstånd. För att åstadkomma större likformighet mellan kommunerna föreslås att Statens folkhälsoinstitut (FHI) ska få i uppdrag att i samråd med Sveriges kommuner och landsting (SKL) utarbeta modeller för riktlinjer samt se över blanketter och andra ansökningshandlingar som krävs.

Kraven på sökandens kunskaper om alkohollagstiftningen skärps. Den som söker serveringstillstånd ska sålunda som huvudregel ha genomgått av FHI godkänd examination.

Det fastslås att det är tillåtet för tillståndsinnehavare att under vissa förutsättningar utnyttja gemensamma utrymmen för servering.

Kraven på köksutrustning har fått en annan utformning. Det föreslås att ett serveringställe ska ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat och ha ett varierat matutbud. Med denna formulering blir det möjligt för t.ex. sushirestauranger eller restauranger som uteslutande serverar vegetarisk mat att få tillstånd att servera alkoholdrycker. För tillfälliga tillstånd och för cateringstillstånd ställs något lägre krav.

Rumsservering på hotell, som nu inte är lagreglerat, ehuru det förekommer, föreslås bli tillåtet efter särskilt tillstånd.

Regeln om brandskydd föreslås omfatta även lokal som används för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd.

Kraven på personal och personalkontroll har förtydligats och i viss mån skärpts. Sålunda ska den som är serveringsansvarig ha fyllt 20 år. Köks- och serveringspersonal ska vara anställd av tillståndshavaren eller inhyrt bemanningsföretag. Detta ska även gälla annan personal som är av betydelse för ordning och nykterhet, t.ex. entrévärdar. Undantag görs för ordningsvakter som är förordnande av Rikspolisstyrelsen eller polismyndighet, då dessa vakter ändå står under kontroll.

Skyldigheten att föra kassaregister utvidgas till att omfatta alla som har serveringstillstånd för servering till allmänheten eller stadigvarande till slutet sällskap eller bedriver verksamhet i eller i

anslutning till serveringsstället. Detta innebär att även tillfälliga tillstånd till festivaler och liknande omfattas. Vidare kommer t.ex. uthyrda verksamhetsgrenar av en restaurangrörelse som har serveringstillstånd, t.ex. en från tillståndshavaren fristående garderobsverksamhet, att omfattas av kravet på kassaregister. Förslagen förutsätter ändring i lagen (2007:592) om kassaregister, vilket föreslås.

Liksom hittills ska det vara upp till kommunen att för varje enskilt fall bestämma vilka öppettider som ska gälla vid alkoholservering. Vissa begränsning föreslås dock. Servering utanför den s.k. normaltiden, kl. 11.00–01.00, ska kunna medges till längst kl. 03.00. Den absoluta regeln ska inte gälla för rumsservering.

För att inskräpa vikten av tillsyn föreslås att kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen.

Sanktionssystemet har förändras så att varning ska bli den normala påföljden framför återkallelse vid överträdelse av lagen eller vad som i övrigt gäller för tillståndet. För lindrigare fall införs en ny påföljd, erinran. Återkallelse bör övervägas om den som fått en eller flera varningar inte rättat till de förhållanden som föranlett varning. I vissa fall, t.ex. vid brottslighet, måste dock återkallelse kunna ske utan föregående varning.

Mässor och liknande arrangemang med provning och avsmakning av alkoholdrycker för allmänheten ska kunna tillåtas under förutsättning att det på mässområdet finns tillgång till lagad mat. Sådan måste alltså inte tillhandahållas av varje utställare. Däremot krävs att varje utställare ska ha serveringstillstånd. Härutöver får vinprovning inte tillåtas i vidare mån än vad som nu gäller.

Buteljering och kryddning av brännvin för servering på den egna restaurangen ska kunna tillåtas efter särskilt tillstånd.

Straffbestämmelser återfinns i 10 kap. och är oförändrade så när som på tillägg att kommersiell förmedling av försäljning, med undantag för transporter, liksom underlåtenhet att anmäla ölförsäljning ska bli straffbart.